

Martien Parmentier, veelzijdig en betrokken

In Utrecht vond zaterdag het afscheidscollege van prof. dr. Martien Parmentier plaats als docent aan het Oud-Katholiek Seminarie.

 Liuwe Westra

Het Oud-Katholiek Seminarie is een zelfstandige instelling, waarvan de studenten - op dit moment 24 - het grootste deel van de opleiding volgen aan één van de Nederlandse universiteiten. Het seminarie heeft echter ook een aantal 'eigen' docenten; één van hen is Martien Parmentier als docent Patristiek en Oecumenica. Het afscheidscollege vond plaats in de schitterende voormalige schuilkerk naast de Sint Gertrudis te Utrecht, die voor de gelegenheid afgeladen vol was.

Prof. dr. Martien Parmentier is dan ook niet zomaar een hoogleraar. Het feit dat hij een benoeming had voor twee verschillende vakgebieden (patristiek en oecumenica) geeft al aan, dat hij van meerdere theologische markten thuis is. Hij kan zonder meer de bekendste oud-katholieke theoloog van dit moment worden genoemd. Dat heeft te maken met veelzijdigheid en betrokkenheid. Zijn veelzijdigheid strekt zich niet alleen uit tot de oecumene en de vroege kerk, maar ook tot de theologie van de charismatische vernieuwing.

Leerstoel

De VU richtte hiervoor in 1993 een bijzondere leerstoel op, die hij als eerste bekleedde. Bovendien was hij in de jaren 2000-2010 nog hoogleraar dogmatiek aan de oud-katholieke theologische faculteit te Bern. Ik ken geen andere theoloog die een zo veelzijdige en indrukwekkende academische carrière heeft gemaakt. Veelzijdig, maar ook betrokken: als lid van de oud-katholieke gemeenschap, die wel een 'kleine wereldkerk' wordt genoemd, veegde hij pastoraal, bestuurlijk en theologisch zijn paadje schoon, en publiceerde in zijn vrije tijd nog vele detailstudies op het gebied van de geschiedenis van verschillende oud-katholieke parochies.

Al deze dingen kwamen in het af-

scheidscollege op indrukwekkende wijze bij elkaar, dat de titel droeg 'Vincentius van Lerinum: voor- of tegenstander van Augustinus?'. Parmentier lijdt aan de ziekte van Parkinson, wat het houden van de rede bemoeilijkt, maar het betoog werd niettemin helder, overtuigend en duidelijk betrokken gebracht. Na enkele inleidende citaten kwam hij bij de Zuidfranse monnik Vincentius uit, die de bekende regel heeft geformuleerd (ca. 434): Laten wij datgene vasthouden wat overal, altijd en door iedereen geloofd is. Het gaat daarbij om een criterium, om juiste ('katholieke') van onjuiste ('ketterse') geloofsuitspraken te onderscheiden. Vincentius gebruikte dit onder andere om de positie van Nestorius te bestrijden, en bewoog zich, anders dan later wel is gedacht geheel in de lijn van Augustinus.

De regel van Vincentius werd in de negentiende eeuw tot een lijfspreuk van oud-katholieken, waarmee ze uitdrukten dat de nieuwe dogma's (onfeilbaarheid van de paus en verlossingsbevoegdheid van Maria) niet aan Vincentius' criterium voldeden, en dus afgewezen moesten worden. Maar voorstanders van deze dogma's vonden juist, dat in de vroege kerk 'iedereen, altijd en overal' het gezag van Rome had erkend, en dat Vincentius dus juist een argument was tegen de oud-katholieke positie, die dus eigenlijk getuigde van hoogmoed.

Hierop betoogde Parmentier, dat beide argumentaties niet kloppen, omdat Vincentius zelf een fout maakt: er is geen dogma aan te wijzen, dat 'altijd, overal en door iedereen is geloofd' - veeleer heeft de Kerk in een doolhof van meningen in de loop van eeuwen enige orde geschapen, en de ene weg afgesloten en de andere verbreed en doorgetrokken naar de vragen van nieuwe generaties. Uiteindelijk heeft Parmentier er zelf dan ook voor gekozen om soms, ergens en onopvallend een eigen katholieke weg te gaan. Hij vindt dat

geen hoogmoed, en is daarom oud-katholiek gebleven.

Na het afscheidscollege gaf prof. dr. Kees van der Kooi een schets van de loopbaan en functies van Parmentier. Met name diens inzet als theoloog van de oecumene werd hierbij voor het voetlicht gebracht. Parmentier was jarenlang lid van de Commissie Faith and Order van de Wereldraad van Kerken, en toen na vele intensieve gesprekken de zogenaamde LIMA-liturgie voor het eerst als gezamenlijke liturgie was vastgesteld en werd gevierd, was hij één van de voorgangers.

Van der Kooi (opvolger van Parmentier op genoemde leerstoel voor de theologie van de charismatische vernieuwing), Peter-Ben Smit (hoogleraar aan het oud-katholiek seminarie) en Liuwe H. Westra (als patristicus leerling van Parmentier) boden de scheidend hoogleraar vervolgens een vriendenbundel aan, waarin vijftien geleerden artikelen hebben geschreven op de verschillende vakgebieden waarop Parmentier actief is geweest.

Hierna werd het woord gevoerd door de aartsbisschop van de Syrisch-Orthodoxen in Duitsland, dr. Julius Hanna Aydin, die vertelde over de omstandigheden in Zuidoost-Turkije waardoor praktisch alle christenen daar hebben moeten vluchten, hun ontredde bij aankomst in Nederland, en de belangrijke rol die Martien Parmentier ook voor hen heeft gespeeld: hij kende hun taal en theologie, en hielp hen een plaats te vinden in de Nederlandse en later ook Duitse maatschappij.

Na hem werd door prof. dr. Martien Brinkman nog aandacht geschonken aan de rol van Martien Parmentier als theoloog die zich liet inspireren door de charismatische vernieuwing. Zijn betekenis lag hier met name op zijn visie op het werk van de heilige Geest, toegespitst op wonderen en als wonderlijk ervaren gebeurtenissen, en op genezing.

 Vele gaven, één Geest. Meedenken met Martien Parmentier op het gebied van oecumenica, patristiek en theologie van de charismatische vernieuwing, Kees van der Kooi, Peter-Ben Smit en Liuwe H. Westra (red.), Gorinchem, Uitgeverij Ekklesia, 2012, 22,50 euro